

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: НЕФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

Досліджуючи історію розвитку облікової науки, можна стверджувати, що вона є динамічною системою, яка постійно удосконалюється відповідно до зростаючих потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів інформації. Саме вони формують необхідний перелік об'єктів обліку, який спричиняє адаптацію до змін, що відбуваються у зв'язку з вимогами часу й управління. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» одним із основних принципів формування обліку та фінансової звітності є принцип єдиного грошового вимірника, який говорить, що вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності повинно здійснюватися в єдиній грошовій одиниці [1].

Важливим кроком до розширення інформаційних можливостей облікової системи може стати відображення нефінансових показників, що допоможе представити інформацію для стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства. Вищевказані зміни зумовлюють розширення складу об'єктів обліку у відповідності до зростаючих інформаційних запитів. Такої думки дотримується Голов С. Ф., який предмет обліку ділить на традиційний, що відображає ретроспективні показники господарської діяльності підприємства і перспективний, що характеризує стратегічні показники діяльності [2, с. 410-417].

Традиційне вимірювання ефективності проведення інноваційної діяльності промислових підприємства зосереджено здебільшого на фінансових показниках, які отримують з системи бухгалтерського обліку. Згідно такого підходу ретроспективна інформація не формує повного відображення ефективності реалізації інновацій на підприємстві та ускладнює прийняття перспективних рішень. Відповідно виникає необхідність використання ширшого кола показників загальної оцінки поетапної реалізації інновацій та відображення динаміки роботи підприємства загалом. Сучасні підходи стратегічного планування спонукають звертати більшу увагу на такі нефінансові показники, як загальні перспективи від впровадження інновацій, виникнення ризиків, імідж підприємства та соціальні фактори, які в свою чергу безпосередньо чи опосередковано впливають на фінансові показники. Побудова облікових моделей інноваційної діяльності залежить від внутрішніх та зовнішніх запитів на таку інформацію. Тому, оцінка інновацій повинна здійснюватися за двома напрямками: по-перше – для задоволення внутрішніх потреб підприємства. За цим напрямом проблема надання об'єктивності даних, попередження їх свідомого викривлення зводиться до оцінки надійності внутрішніх інформаційних систем, для прийняття оперативних та стратегічних

управлінських рішень. По-друге – для зовнішніх потреб, від залучення інвестора до продажу продукції. Зовнішні користувачі потребують об'єктивної інформації про вартість інновацій, особливості проведення діяльності та можливий ефект, який принесе їх впровадження.

Якщо всередині 80-х років ринкова оцінка підприємств приблизно дорівнювала їх оцінці за даними фінансової звітності, то в сучасних умовах господарювання ринкова оцінка деяких підприємств перевищує в п'ять разів облікову [3, с. 13]. Все більша частка інтелектуальних активів підприємств харчової промисловості не охоплена відображенням в облікових регістрах, відповідно виникають протиріччя між ринковою оцінкою підприємств – ринковою капіталізацією та його оцінкою за обліковими даними. З одного боку це пов'язано з використанням для оцінки об'єктів інноваційної діяльності принципу історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Оцінка реалізації інноваційної діяльності проводиться комплексно, що характеризує виробництво, науково-дослідні, кадрові, маркетингові, соціальні та екологічні показники та ін. Це обумовлено тим, що для створення, впровадження та використання інновацій, як правило, залучене ширше коло учасників у порівнянні з звичайною діяльністю підприємства. В інноваційному процесі задіяні інвестори, науково-дослідні, дослідно-конструкторські та проектні організації, заводи-виробники продукції та споживачі. Тому для формування комплексної системи визначення ефективності інноваційної діяльності доцільно застосовувати сучасні економічні та математичні моделі, які синтезують в собі фінансові та нефінансові показники з позиції можливості їх поєднання.

Традиційна системи оцінки звітності підприємства будується, в основному, тільки на фінансових показниках. Вона заснована на моделі показників рентабельності капіталу, запропонованій Дюпоном на початку ХХ століття. Ця модель фінансових показників добре працює до тих пір, поки вони охоплюють більшість робіт зі створення вартості. Але коли капітал інвестується в нові технології, інноваційні маркетингові та управлінські рішення, розвиток людських ресурсів, які не можуть бути оцінені тільки традиційною фінансовою моделлю, остання в свою чергу стає менш ефективною. Таким чином формування комплексної інформації про роботу підприємства потрібно проводити з урахуванням фінансових та нефінансових показників.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні / Верховна рада України. Закон України. – Офіц. вид. – К. – 1999 – № 40.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С.Ф.Голов. – К.: Центр учбової л-ри, 2007. – 522 с.
3. Интеллектуальные активы и инновации: проблемы оценки, учета и управления : монографія / В. В. Платонов, Е. М. Рогова, В. П. Воробьев и др. –

СПб. : Санкт-Петербургский государственный университет экономики и финансов, 2008. – 161 с.

4. Аткинсон Е., Банкер Р., Каплан, М. Р., Янг М. С. Управленческий учет, 3-е изд.: Пер. с англ. - М.: Изд. Дом «Вильямс», 2005. - 878 с.

УДК 311.2:330.3

Черниш С.С.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТАТИСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На сучасному етапі інтеграційних процесів у економіці України набуває актуальності використання методів статистики в дослідженнях соціально-економічного розвитку підприємств. Відповідно, зростає роль економічної діагностики за допомогою статистичних методів аналізу.

Саме комплексне використання традиційних і сучасних методів статистики (зокрема, групувань, кореляційно-регресійного, дисперсійного, середніх тощо) покликане створити надійну методологічну базу дослідницької роботи, а отже, й гарантувати достовірність аналітичних досліджень. Зауважимо, що окремі питання прикладного характеру розглянуті в дослідженнях Баранової Т.А., Дербенцева В.Д., Сердюка О.А., Соловйова В.М., Шарапова О.Д., Опрі А.Т. й ін. [1-4].

Розглянемо окремі теоретико-методологічні аспекти статистичних досліджень.

Вивчення економічних явищ та процесів ґрунтується на наукових принципах, які виходять із знання суті досліджуваних явищ, економічних понять і категорій. Науковість економічних (статистичних) показників забезпечується насамперед дотриманням наступних вимог: утворення показників на базі наукової інформації; повнота вихідних даних, їх порівнюваність і вірогідність (точність).

Зокрема, актуальним є питання забезпечення надійності (об'єктивності) інформаційної бази дослідження, яке полягає у визначенні її на відповідність емпіричного розподілу теоретичному. Закон розподілу характеризує випадкову величину з точки зору теорії ймовірностей. А розподіл ймовірностей, в свою чергу тісно пов'язаний з рядами розподілу (зокрема, ранжированими, варіаційними і атрибутивними рядами). Саме з цією метою розраховують такі математико-статистичні характеристики, як коефіцієнт асиметрії та гостровершинності розподілу (ексцес).

Також у аналітичних дослідженнях досить широко використовується метод статистичних групувань, що дає змогу одержати кількісну характеристику стану досліджуваних явищ, виявити якісні перетворення тощо. Недоліком використання вказаного методу є те, що за його допомогою